

feiten en meningen uit de media- wereld

TONY VERHELLE
EN
WIM VAN DER BIESEN

De Studiedienst van de BRT, afdeling Kijken en Luisteronderzoek, heeft geconstateerd dat gedurende het eerste kwartaal van 1978 24 % van de VLAAMSE KIJKERS soms naar NEDERLANDSE PROGRAMMA'S keek, terwijl een Nederlands onderzoek van een jaar vroeger uitwees dat slechts 1 % van de Nederlanders soms op de BRT afstemde.

Een gedeeltelijke verklaring hiervoor ligt in het feit dat minstens tweemaal zoveel Vlamingen Nederland kunnen ontvangen dan er Nederlanders zijn die de BRT kunnen krijgen. Maar ondanks deze correctie blijkt toch duidelijk dat heel wat meer Belgen tuk zijn op bepaalde Nederlandse programma's dan omgekeerd.

De door Vlamingen meest bekeken programma's op de Nederlandse zenders gedurende deze periode waren, in volgorde van dalende kijkdichtheid: afleveringen van Hitboulevard, de «Ted show», Tatort, Charlie's Angels, Lex Hardings popjournaal en AVRO's toppop. Eenmalige programma's zoals «2 X 10 = Toon» en «Een Rondje Carnaval» behaalden resp. de vierde en de achtste plaats in deze «hitparade».

Gaat men de populariteit per omroepzucht na, dan scoort de TROS het hoogst met 26 %, gevolgd door de AVRO (15 %), KRO en NCRV (beide 14 %), daarna de VARA met 10 % en de VPRO sluit het rijtje met 7 %. Deze cijfers gelden voor de programma's uitgezonden door Nederland 2.

De nieuwe voorzitter van de KRO Hendriks heeft zich op 14 september 1978 afgezet tegen de mogelijke komst van commercie binnen de Nederlandse omroep. Hij zei, dat de KRO zichzelf wenst te blijven en dat afhankelijkheid in het financieel-economische beleid per definitie naar zijn oordeel ook het inperken van eigen vrijheid betekent. Hiermee gaat de KRO-directeur duidelijk in tegen zijn collega's Minderop van de TROS en Van der Zee van de AVRO, die commerciële inbreng nog steeds als de enige oplossing zien om uit de geldnood binnen de omroep te raken.

Uit een onderzoek van de stichting «Speurwerk betreffende het boek» is gebleken dat onze NOORDERBUREN in 1977 voor zowat 9 miljard BF BOEKEN hebben GEKOCHT (1,1 miljard meer dan in 1976). Het aantal verkochte boeken bleef echter

constant op ruim 34 miljoen. Is de hele prijsstijging dan te wijten aan het duurder worden van het boek? Niet helemaal: de gemiddelde prijs steeg in '77 met 20 BF tegenover '76, nl. van 240 naar 260 BF. Deze stijging neemt natuurlijk de grotere totale uitgave niet geheel voor haar rekening. Uit het onderzoek bleek dan ook dat de Nederlanders ook duurere boeken kopen: het bedrag dat per hoofd van de Nederlandse bevolking aan boeken werd uitgegeven in 1977 ging nl. met 75 BF de hoogte in om te komen tot de som van 650 BF.

De Duitse filmacteur CURD JURGENS ontving 30 miljoen Fr. om in een Amerikaanse TV-RECLAMESPOT (voor oploskoffie) van 15 seconden, precies deze 17 woorden te zeggen: «Dames en Heren ik heb nog nooit van mijn leven reclame gemaakt. Voor (... het merk...) doe ik het». Wellicht een nieuw record in de reclamewereld.

Op 19 september heeft de avondploeg van de pons- en opmaakafdeling van de GAZET VAN ANTWERPEN gedurende enkele uren het werk neergelegd om de wederinvoering van het vroegere systeem van bezoldiging te eisen. Een drietal jaren geleden hadden de arbeiders afgezien van vijf indexverhogingen van 2 % om zo te dalen tot het niveau van de conventioneel voorziene weddeschalen.

Uit een verslag van de Nederlandse stichting «Bedrijfsfonds voor de Pers» blijkt dat dit fonds tussen 1971 en 1977 ongeveer 190 miljoen Fr. heeft uitgekeerd als STEUN aan individuele PERSBEDRIJVEN. Zo kreeg het weekblad «De Haagse Post» in 1977 12 miljoen, terwijl het «Nieuw Israëlitisch Weekblad» 750.000 Fr. ontving.

Op 31 december 1977 beschikte het «Bedrijfsfonds voor de Pers» over een saldo van nagenoeg 350 miljoen Fr. Sinds 1 januari 1977 wordt het fonds niet meer gefinancierd door de vijfprocenttoeslag op de eterreclame, maar uit algemene belastingmiddelen.

Eind september werd de Duitse Bondsrepubliek twee dagbladen rijker: in Berlijn DIE NEUE en in Frankfurt DIE TAGESZEITUNG. Voorlopig blijft het initiatief beperkt tot een

proefperiode, maar men hoopt weldra met een continue publikatie te starten. Alhoewel beide bladen een verschillende journalistieke conceptie hebben, blijft hun doelstelling dezelfde: een tegengewicht bieden voor de burgerlijke pers, een 'Gegen-Bild-Zeltung'. O.a. H. Böll, D. Cohn-Bendit, G. Wallraff en R. Dutschke hebben hun medewerking toegezegd.

Begin oktober 1978 werd de heer JEAN-LUC DEHAENE door de Koning benoemd tot REGERINGSCOMMISSARIS bij de BRT. Hij volgt de heer Jan Huygebaert op die schepen van de haven te Antwerpen werd. J.L. Dehaene is afkomstig uit Brugge, studeerde rechten en economie en stamt als C.V.P.-er uit het Algemeen Christelijk Werkersverbond. Sinds juni 1977 was hij kabinetschef van de Minister van Vlaamse Aangelegenheden, Mevr. De Backer.

De nog niet zo lang geleden ter ziele gegane Amerikaanse fotomagazines herrijzen uit hun as. Na «LIFE» dat al een tijdje weer kon verkregen worden, verschijnt nu ook «LOOK» weer op de markt met als bijzonderheden dat het nu om een wekelijkse uitgave gaat en dat de «covers» kunnen verschillen naargelang de regio (b.v. West Coast of East Coast)

Op 18 oktober 1978 OVERLEED te Parijs op 93-jarige leeftijd de Franse persmagnaat JEAN PROUVOST. Hij begon z'n carrière als textielondernemer, doch het gedrukte woord en het krantenbedrijf werden z'n grote passie. Hij kocht of stichtte tientallen kranten en tijdschriften die hij alle tot grote bloei bracht. Zo was hij o.a. eigenaar van «Paris Soir», «Le Figaro», «Paris Match», «Marie-Claire», «Télé Sept Jours» enz. Bovendien controleerde hij ook de Luxemburgse commerciële televisie RTL. Van Prouvost wordt gezegd dat hij de eerste was die «brede informatie op een populair niveau bracht». Wegens financiële moeilijkheden brokkelde zijn imperium de jongste jaren geleidelijk af: Daniël Filipacchi verwierf «Paris Match», terwijl Robert Hersant «Le Figaro» opkocht.

De BRT-BEGROTING voor 1979 zal 3.556 miljoen Fr. bedragen, dit is — in vergelijking

met 1978 — een stijging van 131 miljoen of 3,5 %. Deze verhoging is nauwelijks voldoende om de stijgende personeelskosten op te vangen. De BRT-directie spreekt dan ook van een «absolute nulgroei van de toelagen». Een en ander heeft voor gevolg dat de geplande uitbreiding van het tweede TV-net (starten om 19 u en een vijfde (maandag-)avond) voor onbepaalde tijd is uitgesteld. (Ter vergelijking: de begroting van de Nederlandse Omroep is driemaal groter dan deze van de BRT).

Prof. Verhulst, voorzitter van de Raad van Beheer van de BRT, heeft in scherpe bewoordingen de wanverhouding aangeklaagd die er bestaat tussen de omroepoelagen en de ontvangsten van de omroepbelasting. Zo zou het kijk- en luistergeld tijdens de laatste vier jaar een netto-overschot van ruim drie miljard Fr. in de staatskas hebben gebracht. Anderzijds komt 58,6 % van de omroepbelasting uit Vlaanderen en 41,1 % uit het franstalig landsgedeelte. Ondanks de cultuurautonomie ontvangen BRT en RTBF echter een identieke dotatie.

Op 20 oktober 1978 vierde de uitgevermaatschappij van het dagblad «LA NOUVELLE GAZETTE» te Charleroi haar HONDERDSTE VERJAARDAG. Van 1878 tot 1945 verscheen deze liberale krant onder de titel «La Gazette de Charleroi». Dit blad publiceerde in de loop der jaren verscheidene regionale nevenuitgaven waarvan nu nog alleen «La Province» (voor de streek van Bergen) verschijnt. Sinds 1968 bezit de N.V. Rossel (uitgeefster van «Le Soir») een meerderheidsparticipatie in deze krantengroep.

RECLAMESPOTS die aanzetten tot overmatig drankgebruik of voor-echtelijke seksuele betrekkingen worden sinds november '78 niet langer op het BRITSE SCHERM geduld. Scenes die de verkoop van alcoholhoudende dranken moeten stimuleren of waarbij kwistig met het geestrijke vocht wordt omgesprongen zijn dus uit den boze. Ook reclame voor voorbehoedsmiddelen blijft verboden. Zijn wel toegelaten, de richtlijnen voor echtparen of ongehuwde personen, uitgaande van centra voor gezinsplanning, waarin «voorhuwelijkse betrekkingen niet uitdrukkelijk worden goedgepraat».

Op 7 november II. werden de programma's van de Nederlandse VARA-omroep voor het eerst door een ANIMATIE-HAAN aangekondigd i.p.v. door de meer gebruikelijke TV-presentatoren. Niet iedereen binnen de VARA was hierover erg geestdriftig, maar de leiding, die er een reclamebureau voor onder de arm had genomen, drukte de idee toch door. Nochtans wordt er één uitzondering gemaakt: de kinderprogramma's blijven aangekondigd door een presentator van vlees en bloed.

Na 8 jaar van soms verhitte discussies is men in de schoot van de UNESCO tot een compromis gekomen over PERSVRIJHEID en de verhouding STAAT en MASSAMEDIA. Voor één van de grote twistpunten in het haast eindeloze debat, nl. overheidstoezicht op de pers, haalden de communistische landen bakzeil; uit de door hen gepromoveerde teksten voor meer overheidstoezicht werden hele zinnen weggelaten, zodat de inhoud sterk werd afgezwakt.

In het thans goedgekeurde ontwerp wordt gesteld dat er vrijheid van meningsuiting moet zijn, maar er wordt aan toegevoegd dat bepaalde beperkingen kunnen nodig zijn «maar deze moeten binnen de wettelijke voorschriften blijven ...». Ook de bepaling dat massamedia een speciale plicht hebben bij de bestrijding van racisme, werd door de westerse landen afgewezen. Een tweede belangrijk punt stelt dat er moet gestreefd worden «naar een nieuw, billijker en doeltreffender voorlichtingssysteem voor de hele wereld (...) waarbij een eind dient te komen aan de ongelijkheden in de informatiestroom naar, van en tussen de ontwikkelingslanden.»

Uit een ONDERZOEK door de afdeling Kijken en Luisteronderzoek van de NOS bij KINDEREN van 3 tot 11 jaar is gebleken dat in Nederland tijdens het 2de kwartaal van 1978 gemiddeld 200.000 van deze kleinste kijkertjes ook van 8 tot 10 uur 's avonds nog aan de buis gekluisterd zitten. De grootste dichtheid haalden hierbij de vrijdag- en zaterdagavond met ongeveer 350.000 kijkende kinderen per avond.

Deze kinderen keken gemiddeld 43 minuten per dag TV, onderverdeeld in 8 minuten tussen twee uur en kwart voor zeven, twintig minuten van kwart voor zeven tot acht uur,

twaalf minuten van acht tot tien en zelfs nog 2 minuten na tien uur.

Uit het onderzoek bleek ook nog dat deze jeugdige beeldbuisfreaks totaal geen belangstelling vertonen voor godsdienst en actualiteit.

De ERASMUSPRIJS 1979 werd toegekend aan het Zwitserse dagblad «Neue Zürcher Zeitung» en aan het Duitse weekblad «Die Zeit». Het Zwitserse kwaliteitsblad kreeg de prijs «omdat het gedurende twee eeuwen door zijn onafhankelijke houding en hoog journalistiek peil een lichtbaken is geweest voor de openbare meningsvorming in Europa». Voor «Die Zeit» luidde de motivatie: «omdat dit weekblad er in geslaagd is een democratisch-humane geesteshouding in het na-oorlogse Duitsland te helpen opbouwen door een politiek en cultureel forum te zijn voor een ruime schakering van opinies».

De Erasmusprijs werd in 1958 gesticht op initiatief van prins Bernard en wordt toegekend aan personen of organisaties die een bijzondere bijdrage hebben geleverd tot de Europese cultuur.

Op donderdag 30 november 1978 verscheen het eerbiedwaardige Londense dagblad «THE TIMES» — voorlopig? — voor de LAATSTE MAAL. Ook de wekelijkse «Sunday Times» en de literaire en opvoedkundige supplementen zijn sindsdien verdwenen. De oorzaak van dit alles is een conflict tussen de directie en de vakbonden, dat echter stoelt op de chaotische sociale verhoudingen binnen de Britse perswereld in het algemeen. De uitgevers van «The Times»-groep hadden reeds geruime tijd de bedoeling om hun verlieslatend bedrijf te saneren door een technologische hervorming (o.a. computer-zetten) in te voeren, waardoor de mankracht en dus de uitgaven drastisch gereduceerd zouden worden, doch de vakbonden willen het verlies van arbeidsplaatsen ten allen prijze voorkomen. Allerlei wilde stakingen hadden tot gevolg dat de groep in 1978 12 miljoen exemplaren en 340 miljoen Fr. verloor. Na een ultimatum besliste de directie de publicatie van haar kranten volledig stop te zetten. Aldus verdween na 193 jaar en na meer dan 60.000 nummers een dagblad dat

voor de Britten niet alleen een begrip, maar een soort nationale instelling was geworden.

Er ontstond enige beroering in beleidskringen toen bekend werd dat Teveo, een Oostendse kabelmaatschappij, van plan was om rond Kerstmis 1978 BBC-ITV-TELE-TEKST-INFORMATIE door te zenden ten behoeve van haar klanten. Teveo wou zelf een decodeerapparaat inschakelen, zodat de kijker zonder speciale apparatuur teletekst zou kunnen ontvangen. Volgens de thans geldende Belgische reglementering mag een kabelmaatschappij slechts teletekst uitzenden indien deze deel uitmaakt van het aanbod van een bepaalde zender en op voorwaarde dat teletekst integraal wordt uitgezonden. Het oorspronkelijke Teveo-experiment zou aan dit laatste punt niet voldoen vermits er decodeerapparatuur werd ingeschakeld en er een selectie werd gemaakt uit het totale Britse teletekstpakket. Wil men het echter de kabelmaatschappijen mogelijk maken om eventueel later gratis een kanaal ter beschikking te stellen voor ondertiteling ten behoeve van gehoorgestoorden (zonder dat een speciaal decodeerapparaat is vereist), dan is een herziening van de huidige reglementering noodzakelijk.

De Franse krantenmagnaat ROBERT HERSANT werd door de rechter van onderzoek aangeklaagd wegens inbreuk op de perswet. De aanklacht steunt op een wet van augustus 1944, die bepaalt dat niemand meer dan één krant mag bezitten. Hersant is eigenaar van 11 dagbladen, waaronder de twee grote Parijse kranten «Le Figaro» en «France Soir», 9 weekbladen en 11 vaktijdschriften. Hoewel Hersant niet de enige is die in Frankrijk meer dan één krant bezit, is het de eerste maal dat het probleem van de persconcentratie wordt aangeklaagd op basis van die wet van 1944.

Geleidelijk aan begint een 4 jaar geleden gestart initiatief van de niet-gebonden landen, nl. een NIEUWSPOOL voor de DERDE WERELD, degelijk werk te leveren. Het is één van de concrete manieren waarop de

Derde Wereld probeert de informatiekloof tussen de ontwikkelingslanden en de rijke wereld te overbruggen. Waar in januari '75 slechts 10 nationale persbureaus van deze pool deel uitmaakten, zijn het er op dit moment reeds 46. De coördinatie wordt verzorgd door Tanjoeg, het Joegoslavische nieuwsagentschap. De bedoeling van deze pool is niet de grote internationale nieuwsagentschappen te beconcurreren maar wel ze aan te vullen. Journalist Bosa Rafailovic van het Tanjoeg-coördinatiecentrum stelt duidelijk dat er nog vele tekortkomingen zijn. De berichten zijn veelal niet precies genoeg of reeds verouderd, wat te wijten is aan het amateurisme (zowel technisch als inhoudelijk) van vele nieuwe persbureaus. Een ander probleem is dat de goed werkende agentschappen (b.v. MENA (het Egyptisch persbureau voor het Midden-Oosten), het Iraaks persbureau, de Indische nieuwspool of het Cubaanse Prensa Latina) de neiging hebben de poolverslagen te domineren. Daar tracht men op het coördinatiecentrum wel tegen in te gaan door voor de nieuwe agentschappen veel lagere eisen te stellen.

Het hoofdprobleem blijft natuurlijk, hoe kan het ook anders, geldgebrek. Op deze nieuwspool wordt door de grote westerse agentschappen en journalisten met de gekende arrogantie en minachting gereageerd en zijn berichten worden meestal niet opgenomen. Dit belet deze grote nieuwsagentschappen echter niet de berichtgeving van de pool aan het coördinatiecentrum af te luisteren en de voor het westen interessante nieuwsberichten, dank zij hun gesofistikeerde apparatuur, veel sneller te verspreiden dan de pool dit zelf kan doen. Als bron wordt hierbij doorgegaan «eigen berichtgeving» vermeld. Binnen de pool is dan ook een tendens ontstaan die ijvert voor een zich toeleggen op achtergrondinformatie die duidelijk minder te lijden zou hebben van deze trage nieuwsverspreiding.

Op 18 december 1978 STAAKTEN de zelfstandige DAGBLADVERKOPERS in ons land. Die dag weigerden ze de bladen te verdelen of in hun winkels te verkopen. De krantenverkopers eisen een verhoging van hun winstmarge (sedert 1975 onveranderd gebleven), die bovendien hoogdringend geïndexeerd moet worden. Een en ander had voor gevolg dat vele lezers — vooral in de steden — uitgerekend de «verkiezingskrant» moesten missen.